

הולכת האברים להקטרה היתה נעשית בשתי ידיים – לפי שהקטרה אינה מעכבת כפרה, הלכך כשרה בשמאל.

עוד בדין הולכה בשמאל ובור – בזבחים יד ומנחות י.

דיני קבלת הדם – בזבחים כה.

דף מט

פא. א. חפן חברו ונתן לתוך חפניו של הכהן הגדול – מהו?

ב. חפן ומת – מהו שיכנס אחר בחפינתו?

ג. שחט פרו ומת – מהו שיכנס אחר בדמו?

ד. קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר – מה דינה?

א. שאל רב פפא: חפן חברו ונתן לתוך חפניו מהו; מלא חפניו – יש כאן, או שמא ולקח... והביא – צריך שהלוקח יביא. תיקו.

מבואר בתוס' שיש כאן שני צדדים להכשיר; שמא ולקח לא נאמר אלא על הגחלים ואין צריך 'לקיחה' בקטורת. ואם תמצי לומר צריך, שמא מתקיימת הלקיחה באדם אחר. להלכה פסק הרמב"ם (סוף הל' עיוהכ"פ) בזה ובשאר הספקות שלא נפשטו – לא יקטיר, ואם הקטיר – הורצה.

ב. שאל רבי יהושע בן לוי: חפן ומת – מהו שיכנס אחר בחפינתו. לדעת הסובר שהכהן המחליף צריך לשחוט פר נוסף ואינו יוצא בפרו של הראשון (כלהלן) – אין כאן מקום לספק, כי אם אמרת ייכנס זה בחפינתו של ראשון, נמצאת חפינה קודמת לשחיטת פרו של שני ופסולה, אבל לאותן דעות שאין צריך לשחוט שוב, יש כאן שאלה.

ונחלקו אמוראים בדבר; רב פפא אמר, אם נוקטים חופן וחוזר וחופן [כן המסקנא], חברו נכנס בחפינתו של הראשון. ורב הונא בריה דרב יהושע אמר לו: אדרבה, אם חופן וחוזר וחופן – לא ייכנס אחר בחפינתו שאי אפשר שלא יחסר ולא יותיר, שאין החופנים שוים.

א. כתבו התוס' בבאור דברי רב פפא, שהשני חופן בחוץ ונותן הקטורת לכף ונכנס. ומרש"י משמע שאין צריך לחפון בחוץ אלא דיו בחפינה שחופן בפנים.

ב. משמע מפירוש רבנו חננאל שהלכה כרב הונא בריה דרב יהושע. אבל הרמב"ם (ה, כח) פסק שספק הוא, הגם שחופן וחוזר וחופן. (בקר"ס ובלקוטי הלכות משמע שהרמב"ם לא הכריע במחלוקת האמוראים. והנצי"ב נקט שפסק דלא כשניהם אלא כפי מה שמשמע בגמרא בתחילה שהספק אמור אף אם חופן וחוזר וחופן).

ג. חפן ונטמא או נפסל דינו כחפן ומת. אך אפשר שבזה לא היה ספק שודאי נכנס השני בחפינתו של ראשון והאיל ועדיין הוא קיים וראוי לעבודה (עפ"י ראשונים).

ג. שחט פרו ומת; רבי חנינא ורבי אמי אמרו: לא ייכנס הכהן המחליף בדמו של ראשון אלא יביא פר אחר (בזאת יבא אהרן אל הקדש, בפר... – ולא בדמו של פר [הגם שגוף הפר בכללו, על עורו בשרו ופרשו, נקרא 'פר' אף לאחר שחיטה. ג.]). וריש לקיש ורבי יצחק נפחא אמרו, וכן סבר רב אשי כמותם (ג.): ייכנס בדמו של ראשון (שאף דמו של פר בכלל פר).

שמב

- א. נטמא הכהן לאחר ששחט פרו – דינו כמת. ואפשר שבזה הכל מודים שהשני מכניס דמו של ראשון שהרי זה כשלוחו (עפ"י תוס' ישנים. וע' בשו"ת אחיעזר ח"ב לא (חזו"א מנחות כב, יט); שו"ת דובב מישרים ח"ב ו').
- ב. מת או נפסל קודם שנשחט פרו – הכהן המחליף נכנס בפרו של ראשון (עפ"י רמב"ם עי"ה כ ה, ג; תוס' במגילה ט: עפ"י הירושלמי; מאירי כאן. וכן דעת ריב"א ור"י הלכן לעיל יב. ועתו"י, רש"י, חזו"א מנחות לד, ה).
- ויש דעת תנאים (להלן ג) שפרו של אהרן קרבן יחיד הוא, ולפי זה דינו במיתה כשאר חטאת-יחיד שמתו בעליה.
- ג. להלכה פסק הרמב"ם (עי"הכ"פ ה, ג) שייכנס השני בדמו של ראשון שדמו של פרו בכלל פרו, וכמו שסבר רב אשי. ואולם מרבנו חננאל משמע שאין הדבר ברור (עפ"י לקוטי הלכות).

ד. אמר רבי חנינא: קטורת שחפנה קודם שחיתת הפר לא עשה ולא כלום. (כי כן הסדר שבפרשה, שחיתת פרו ואחר כך הכנסת הקטורת, ונאמר 'חקה' לעכב. ואפילו לרבי יהודה שדברים הנעשים בחוץ אין סדרם מעכב, צורך פנים כפנים דמי. להלן ט:).

אם שחט הפר והקטיר קטורת וקודם שגמר כל מתנות הדם נשפך הדם בענין שצריך לשחוט פרו נוסף, יש סוברים שמועילה חפינה קודם לשחיתת הפר השני. ורק אם נפסלה השחיתה למפרע או שלא שחט כלל עד שחפן – לא עשה ולא כלום (כ"ה לפי גירסה אחת ברמב"ם הל' עבודת יוה"כ פ, ה. ואלם הכס"מ צדד שטעות סופר היא וצריך לחפון לאחר השחיתה השניה. וע' להלן ט:).

פב. מהו סדר מעשיו של הכהן הגדול כשנכנס לקדש הקדשים עם הקטורת?

- מניח את מחותת הגחלים על הקרקע בין שני הבדים, ובבית שני – על אבן השתיה (נב: רמב"ם ד, א), וחוזר וחופן את הקטורת מהכף שבידו (כן מסקנת הסוגיא עפ"י הברייתא), וזוהי עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש. כיצד הוא עושה – אוחז את הבוץ בראש אצבעותיו ויש אומרים בשניו, ומעלה (רש"י). וגרסת הגר"א: ומערה) בגודלו, עד שמגיעת (יד הבוץ. רש"י) לבין אצילי ידיו וחוזר ומחזירה לתוך חפניו. צובר את הקטורת על גבי גחלים – כדי שיהא עשנה שוהה לבוא. ויש אומרים: מפזרה – כדי שיהא עשנה ממחר לבוא. נתמלא כל הבית כולו עשן. ו(לאחר מכן. עפ"י רמב"ם) יצא לאחוריו כדרך שנכנס.
- א. מבואר בתוס' שחפינה שניה היא תקנת חכמים, שמא נתפור לו מן הקטורת בדרך ונמצא מקטיר קטורת חסרה, הלכך חופן שוב. ומהתורא"ש ותו"י משמע שהוא מדין תורה (וכן נראה מדברי החזו"א זבחים ט, כ).
- ב. ישנן דעות נוספות בירושלמי אודות החפינה בקדש הקדשים; לדעה אחת זורק הכף וקולטה בחפניו, ולדעה אחרת נעזר ברגליו ויש מי שסובר שאינו חוזר וחופן אלא מערה מתוך הכף על הגחלים.

דף נ

פג. א. פרו של אהרן, קרבן יחיד הוא או קרבן ציבור או קרבן השותפים, ולמאי נפקא מינה? וכן אילו של אהרן מהו?

ב. חומר בזבח מבתמורה וחומר בתמורה מבזבח – כיצד?